

Falátogatás

Séta egy nagy fához, favizsgálat irodalmi előkészítéssel, minimum 100 percben (magyar, természetismeret, vizuális kultúra, kreatív írás)

Miről szól ez a tanegység?

A fák szinte mindenütt megtalálhatóak a mi égövünkön, ahol ember él. Tegyük a gyerekekkel egy sétát, vagy egy kirándulás kapcsán telepedjünk le egy nagy fa alatt, és vizsgáljuk meg tüzetesebben! A favizsgálatot két vers készíti elő érzékletesen, hangzás és képek segítségével, mesevilág megidézésével.

Áttekintő vázlat

1.1 Falátogatás	min. 100 perc
1.1a A fa és lakói	10 perc
1.1b Fapalota	15 perc
1.1c Zöld király és Zöld királyné	15 perc
1.1d Fahatározás	min. 30 perc
1.1e Gyűjtögetés	min. 30 perc
Összesen	min. 100 perc

Előkészületek

Legfontosabb előkészület a megfelelő helyszín és alkalom kiválasztása, hogy legyen lehetőségünk letelepedni, szemlélődni, hallgatózni, beszélgetni, majd vizsgálgódni. Mindez egy udvarban, parkban éppúgy elképzelhető, mint erdőben, vízparton, egy túra állomásaként. Táborigramnak is kiválóan alkalmas. A másik fontos szempont a fotózás és galériakészítés lehetősége. Ha ezt is megengedjük, sőt szorgalmazzuk, akkor a falátogatás utómunkái is szép eredményt hozhatnak.

1. tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Beney Zsuzsa: *Fa*
Kányádi Sándor:
Két vén fáról

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

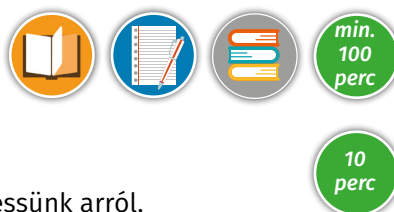
 Szöveggyűjtemény

Fahatározó
Írólap, zsírkréta
Mérőszalag, számológép
Okostelefon

 (Füzet, íróeszköz, rajzeszköz)

FELADATOK LEÍRÁSA

1.1 Falátogatás

1.1a A fa és lakói

Telepedjünk le egy terebélyes fa alá, és beszélgessünk arról,

- Mi mindennek ad otthont egy ilyen hatalmas fa?
- Milyen madarak, állatok, növények élhetnek a koronájában, a törzsén, a gyökerei között?
- Maradjunk csendben, és figyeljük meg, milyen madarak röppenek a fa ágai közé!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek szerezzenek irodalmi és konkrét tapasztalatokat a fákról.

JEGYZETEIM

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés
Szemlélődés, hallgatóság
Vershallgatás, versolvasás, hangjáték
Fahatározás, fatörzs mérése, mintarajza
Növénygyűjtés
(Kreatív írás: vers, mese, illusztráció készítése)

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Fahatározó
Írólap, zsírkréta
Mérőszalag, számológép
Okostelefon
(rajzeszköz)

15
perc

1.1b Fapalota

Ha nem is látunk madarat röppenni a fa koronájába, biztosan hallunk közeli vagy távoli madárhangokat. Figyeljünk erre és a lombusogásra is! Ha behunyjuk a szemünket, jobban tudunk csak a hangokra koncentrálni.

A gyerekek behunyt szemmel hallgassák meg **Beney Zsuzsa: Fa** című versét a felolvasásunkban! Majd nyissák ki a szemüket, és mondják el,

- Milyen hangokat hallottak?
- Milyen képeket láttak?
- Hogyan jelent meg előttük a fa?

Olvassák el a gyerekek a verset magukban, és figyeljék meg, milyen ellentétre épül a vers!

- Keressük ki a fent és lent verssorait!
- Mi van fent, és mi van lent a vers szerint?
- Milyennek ábrázolja a költő a fent és lent világát?

A gyerekeket osszuk két csoportba! Az egyik csoport legyen a fent, másik a lent, és váltó olvasással olvassák fel szerepek szerint a verset! (Megpróbálhatjuk a váltó szóló és a kórusban való olvasást is.)

Ezután a csoportok próbáljanak meg a verssorokhoz hanghatásokat alkotni (madárcsicsergés, vízcsobogás, bogarak neszezése), majd olvassák fel a verset úgy is, hogy a hanghatásokkal kísérik a megfelelő sorokat!

1.1c Zöld király és Zöld királyné

Olvassák el a gyerekek némán **Kányádi Sándor: Két vén fáról** című versét, és keressenek hasonlóságokat Beney Zsuzsa versével!

Mit találtak, miben hasonlít a két vers? (Mindkettő fáról szól; palota/kastély – királyi pár; zöld paloták – Zöld király és királyné; gyökérkoronák – két gyönyörű korona; igék szerepe.)

És miben különbözik? Mi a döntő különbség? (Az első vers pompás királyi palotaként mutatja be a fát és környezetét; a második vers pedig királyi párként, szereplőként megszemélyesítve, valóságos meseként.)

Vizsgáljuk meg alaposabban Kányádi Sándor meséjét: mi mozgatja az eseményeket? Mitől kel életre a két szereplő? Ha a szelet is szereplőnek tekintjük, milyen mesei nevet (beszélő nevet) tudnánk adni neki? (Például: Bolond Szél, Szélbolond, Szél Udvarmester, Szél Mester stb.)

A királyi pár honnan kapta a nevét? Honnan tudhatjuk, hogy vének? (Ha nem a levelek színéből, akkor honnan?)

Vedd figyelembe!

A fák életkorát megmutatja a lombkorona nagysága is, de még inkább a törzs vastagsága. A fa életkorát legpontosabban úgy tudjuk meg, ha megszámloljuk az

15
perc

JEGYZETEIM

évyűrűit, ám ehhez ki kell vágni a fát. Kíméletesebben is megbecsülhetjük a fa életkorát a következő módon: egy mérőszalaggal megmérjük a fa törzsének a kerületét, kb. másfél méterre a föld felett. A kapott értéket elosztjuk 2,5-tel, és megkapjuk a fa éveinek körülbelüli számát. (A módszer nem érvényes a gyors növésű fenyőre és a lassú növésű vadgesztenyére.)

Forrás: *Legyél te is természetkutató!* (HVG-könyvek, Bp, 2016) A *Fafigyelés* című oldalpár elérhető a reftantar.hu-n a szöveggyűjtemény aloldalán.

1.1d Fahatározás

Vegyünk elő egy fahatározót, és próbáljuk meghatározni, milyen fa alatt ülünk! Majd járjuk körbe a környéket, és határozzunk meg minél több fát!

min.
30 perc

Vedd figyelembe!

A *Fűrész könyvek*-sorozat fákról szóló kötete (David More – Alistair Fitter: *Fák* – Gondolat Kiadó, 1990) nemcsak a zsebkönyvméret, hanem jól áttekinthető rendszere, pontos és szép rajzai miatt is kiválóan alkalmas a gyerekekkel való fahatározáshoz, akár túra közben is. A koronaforma mellett találunk benne rajzot a levélről, virágról, termésről és a kéreg mintázatáról is.

11.e Gyűjtögetés

Ha biztonságos a terep, a gyerekek gyűjtögessenek szabadon faleveleket, terméseket! Figyelem! A fáról leszakítani semmit sem szabad, csak a földre hullott leveleket, terméseket gyűjtsék össze!

Gyűjtsenek a gyerekek párban fatörzsmintákat is úgy, hogy egyikük írólapot szorít a fa törzsére, a párja meg zsírkrétával átsatírozza a lapot! A fatörzs domborulatai érdekes mintát fognak kiadni. Figyeljék meg a gyerekek, hogy minden fának és fafajtának más és más a mintázata! Gyűjtsenek minél több kéregmintát a satírozós módszerrel!

min.
30 perc

Sok gyereknek van okostelefonja, amivel jó minőségű fotókat lehet készíteni. A gyűjteménybe fotók is kerülhetnek, hiszen egy jó képet magunkkal vihetünk, az nem károsítja a természetet.

A képekből otthon galériát állíthatunk össze a fagyűjteményünkről. (Ebbe a képszerkesztéshez értő szülőt is be lehet vonni.)

Variáció

Írjanak a gyerekek verset vagy mesét, melynek egy vagy több fa a szereplője!

Rajzzal is illusztrálhatják az írásukat.

Mindezt a falátogató séta vagy túra után, otthoni feladatnak javasoljuk azok számára, akik igénylik az élmény verbális-vizuális megfogalmazását.

